

Novela „Bez školy nebudú dávky“ postúpila do druhého čítania. Ľudskoprávna koalícia žiada poslancov a poslankyne o vypustenie sankcií voči deťom

30.9.2026 - | Amnesty International Slovensko

Národná rada Slovenskej republiky dnes posunula do druhého čítania vládnu novelu zákona o prídavku na dieťa a ďalších zákonov (parlamentná tlač 1471), známu pod názvom „Bez školy nebudú dávky“. Ľudskoprávna koalícia upozorňuje, že návrh obsahuje ustanovenia, ktoré môžu viesť až k úplnému zastaveniu výplaty prídavku na dieťa a k zásahom do výplaty rodičovského príspevku, náhradného výživného či príspevkov na podporu náhradnej starostlivosti. Koalícia preto vyzýva poslancov a poslankyne, aby v druhom čítaní podporili vypustenie týchto ustanovení.

„Dnešným hlasovaním parlament posunul do druhého čítania aj represívne opatrenia. Tie môžu prehlbovať znevýhodnenie detí namiesto toho, aby riešili jeho príčiny. Poslanci a poslankyne stále majú v druhom čítaní príležitosť tento prístup zmeniť a sankčné ustanovenia zo zákona vypustiť. Amnesty International Slovensko preto spustilo petíciu, prostredníctvom ktorej môže verejnosť vyzvať poslancov a poslankyne na vypustenie týchto ustanovení z návrhu zákona,“ povedal riaditeľ Amnesty International Slovensko, Rado Sloboda.

Ľudskoprávna koalícia pripomína, že pri prijímaní opatrení, ktoré sa dotýkajú detí, musí byť ich najlepší záujem prvoradým hľadiskom. Dohovor o právach dieťaťa chráni právo dieťaťa na vzdelanie, ale zároveň aj jeho právo na sociálne zabezpečenie a primeranú životnú úroveň. Deklarovaný cieľ podporiť školskú dochádzku preto nemôže zbaviť štát povinnosti posúdiť, aké dôsledky budú mať zvolené opatrenia na ostatné práva detí a na podmienky, v ktorých žijú.

Sankcia detí do škôl nedostane, cielená podpora áno

Školská absencia môže súvisieť s chudobou, neistým bývaním, nedostupnou dopravou, segregáciou a diskrimináciou, zdravotným stavom alebo zdravotným znevýhodnením či šikanou. Sankcia žiadnu z týchto príčin neodstráni. Naopak, znížením príjmu domácnosti môže ešte zhoršiť podmienky, v ktorých dieťa vyrastá a vzdeláva sa.

Centrum vzdelávacích analýz uvádza vyšší počet vymeškaných hodín práve v chudobnejších a menej vzdelaných okresoch, čo môže byť len jeden z mnohých príčin vymeškania školy. K dnešnému dňu nie sú známe dôvody žiadne analýzy, ktoré skúmajú hlbšie dôvody vymeškania školskej dochádzky. Zároveň, už dnes môžu obce udeliť zákonnému zástupcovi pokutu za vymeškanie viac ako 15 hodín v mesiaci alebo 60 hodín počas školského roka. Opäť nevieme ako s touto právomocou obce narábajú. Ďalšie sankcie v systéme deťom školskú dochádzku nezlepšia.

Naopak príklady odstraňovania bariér ukazujú pozitívne výsledky. Projekt Bez prekážok do školy v Banskobystrickom kraji umožňuje deťom s nárokom na príspevok na dopravu využiť ho priamo vo forme predplatného cestovného lístka alebo kreditu na cestu do školy. Podľa údajov zo zapojených škôl sa po zavedení projektu dochádzka zlepšila. Ďalšie cielené nástroje podpory pilotované na viacerých školách na Slovensku môžu inšpirovať NRSR k efektívnejšiemu riešeniu školskej dochádzky. Napríklad raňajky v škole, budovanie vzťahov medzi rodičmi a školou alebo zabezpečenie

menštruačných potrieb.

„Nedostupná doprava sa nevyrieši zastavením prídavku. Segregácia sa nevyrieši sankciou. Je to politika, ktorá zamieňa dôsledok za príčinu a znevýhodnenie za previnenie. Štát nemôže od dieťaťa požadovať, aby prekonal bariéry, ktoré sám nedokázal odstrániť, a potom ho sankcionovať za to, že ich neprekonal,“ uviedla Zuzana Bendíková zo združenia inTYMTYta.

Výbor OSN upozorňoval Slovensko už pred desiatimi rokmi

Výbor OSN pre práva dieťaťa už v roku 2016 konštatoval, že vtedajšie opatrenia podmieňujúce sociálne dávky okrem iného plnením povinnej školskej dochádzky boli vo veľkej miere neúčinné a disproporčne negatívne vplývali na sociálno-ekonomickú situáciu a právo na sociálne zabezpečenie marginalizovaných rómskych rodín a ich detí. V roku 2025 výbor Slovensku opätovne odporučil zvážiť prehodnotenie politiky podmienených peňažných dávok pre deti vzhľadom na jej disproporčný vplyv na rómsku komunitu.

Namiesto prehodnotenia tohto prístupu však návrh, ktorý dnes postúpil do druhého čítania, možnosti sankcionovania prostredníctvom sociálnej podpory ďalej rozširuje.

„Slovensko bolo na riziká sankčnej politiky upozornené opakovane. Výbor OSN pre práva dieťaťa upozornil nielen na to, že disproporčne zasiahne rómske deti a rodiny, ale už v roku 2016 aj na jej neúčinnosť. O desať rokov neskôr parlament nezvažuje odklon od tejto politiky, ale jej ďalšie rozšírenie. Ide o zarážajúcu logiku. Rozšírením neúčinného nástroja sa z neho účinný nestane,“ dodal riaditeľ eduRoma, Vlado Rafael.

Jedna situácia, viacero následkov pre rodinu

Návrh pritom nekončí pri prídavku na dieťa. Dôvody, ktoré podľa návrhu môžu viesť k zásahu do výplaty prídavku na dieťa, sa premietajú aj do rodičovského príspevku, náhradného výživného či príspevkov na podporu náhradnej starostlivosti. Dôsledky jednej situácie sa tak nemusia obmedziť na jednu dávku ani na jedno dieťa. Napríklad školská absencia staršieho dieťaťa môže mať dôsledky aj pre rodičovský príspevok, ktorý rodina poberá pri starostlivosti o batola.

Ludskoprávna koalícia bude v nasledujúcich týždňoch žiadať vypustenie ustanovení umožňujúcich zastavenie výplaty prídavku na dieťa v súvislosti so školskou dochádzkou alebo konaním rodiča či dieťaťa, ako aj ustanovení, ktoré rovnaké dôvody prenášajú do rodičovského príspevku, náhradného výživného a príspevkov na podporu náhradnej starostlivosti.

Koalícia bude zároveň žiadať vypustenie novej podmienky evidovaného pobytu dieťaťa na vznik nároku na prídavok, ktorá môže zasiahnuť aj deti, ktoré na Slovensku fakticky žijú, ale z dôvodov mimo svojej kontroly nemajú formálne evidovaný pobyt.

<https://www.amnesty.sk/novela-bez-skoly-nebudu-davky-druhe-citanie>